

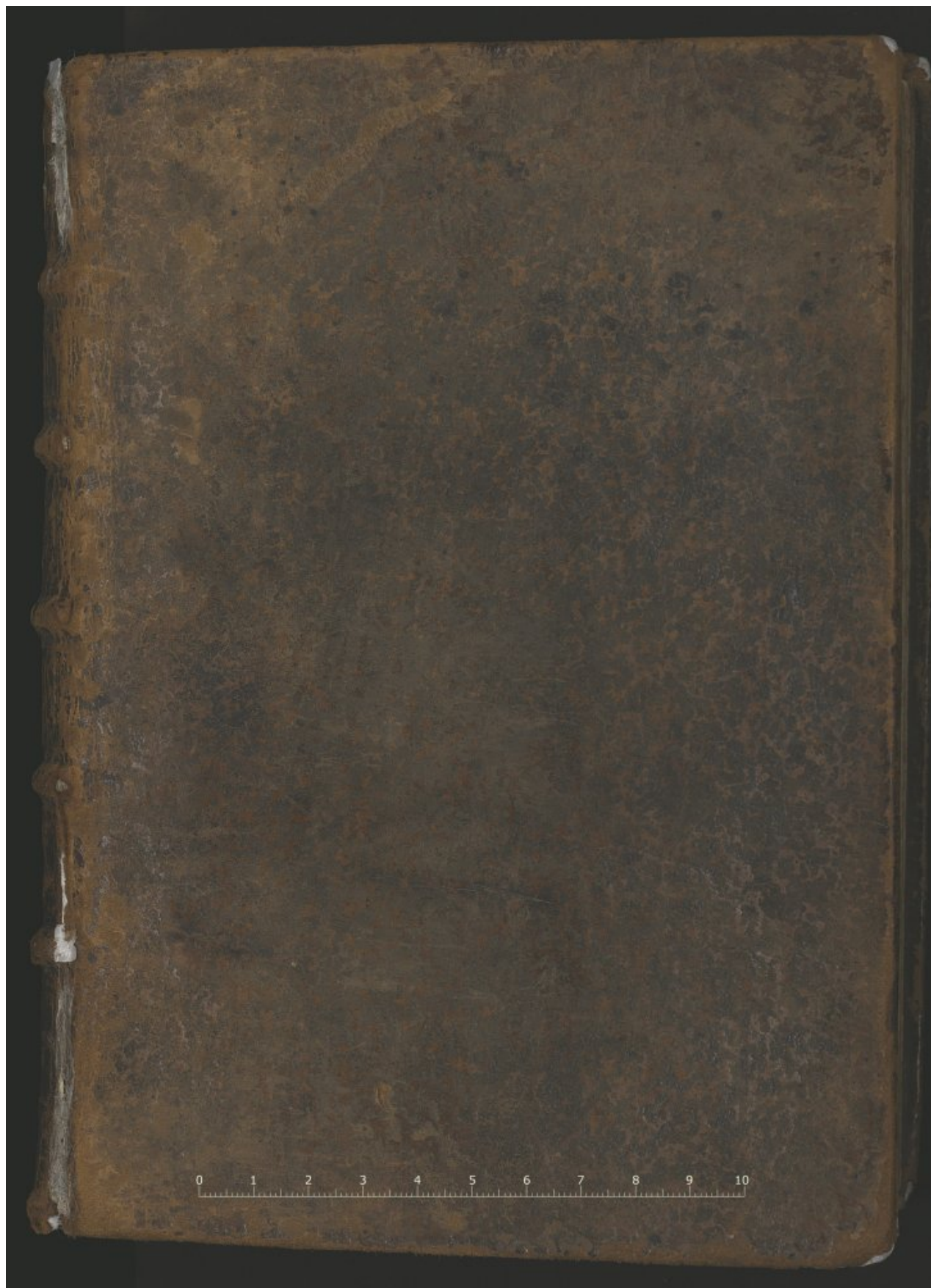
Bibliothèque numérique

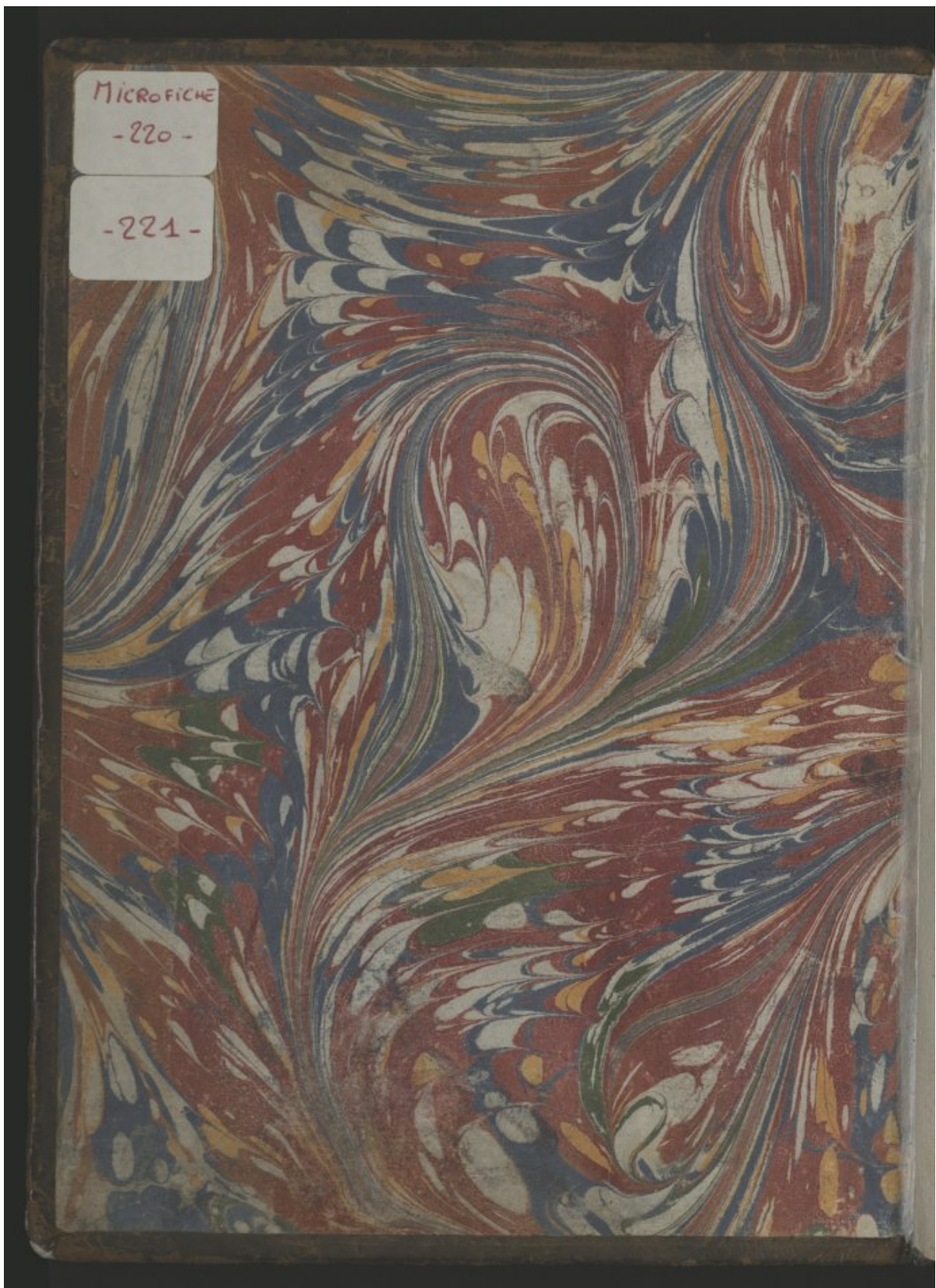
medic@

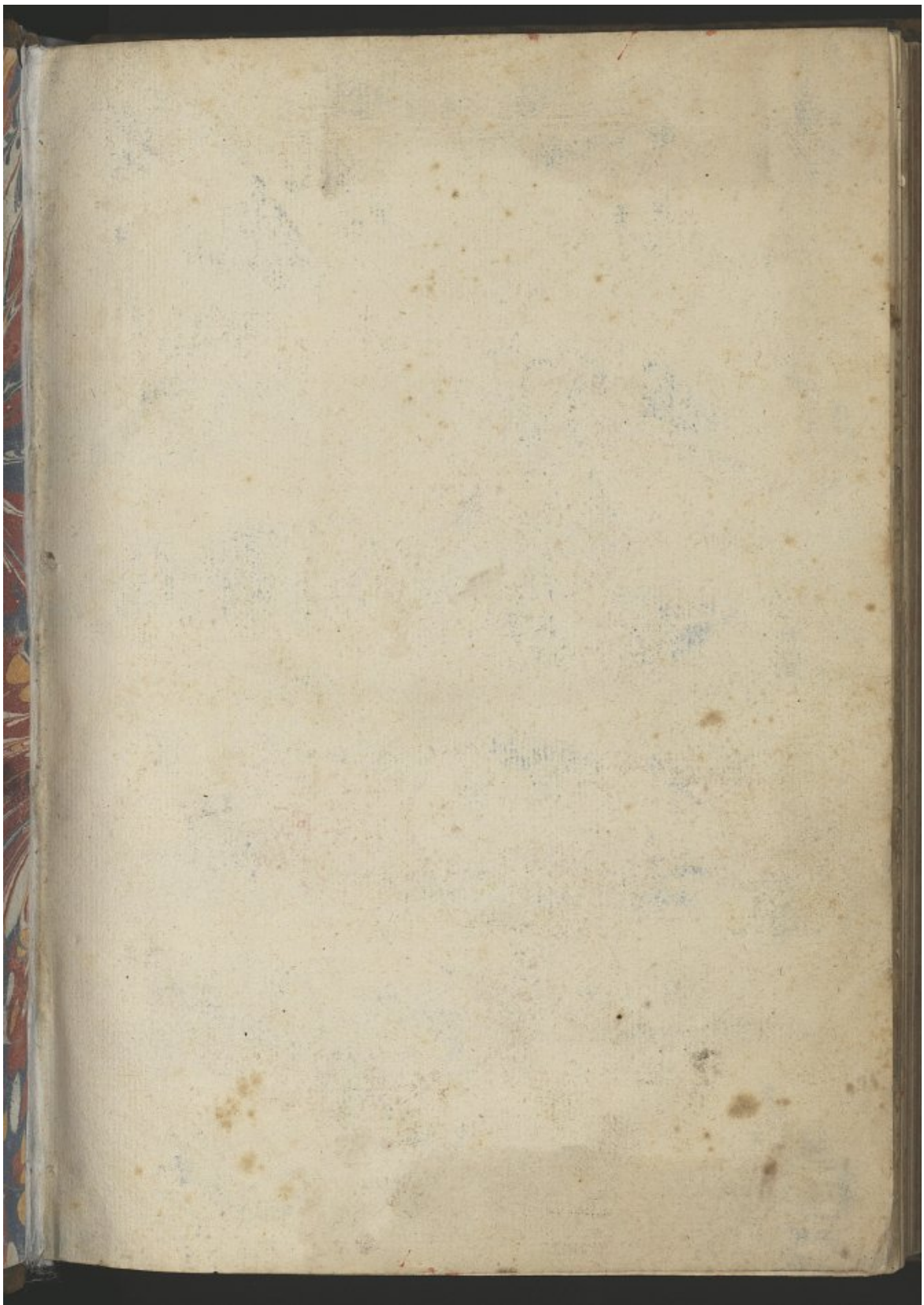
Bade, Josse. Stultifere naves sensus animosque trahentes mortis in exitium, venales sunt in Pellicano vici Sancti Jacobi

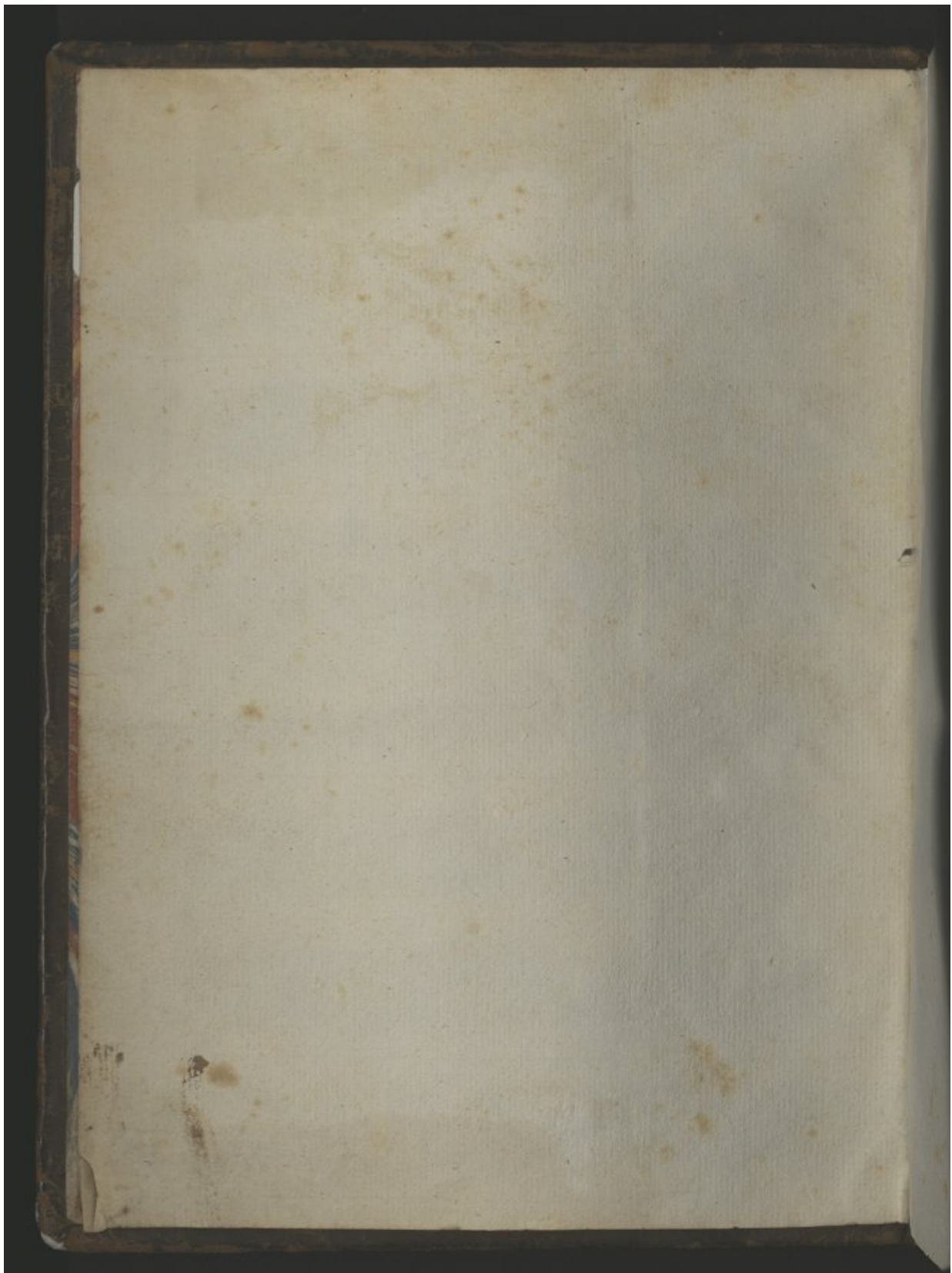
Paris : Thielmann Kerver pour Enguilbert [Jean et Geoffroy] de Marnef , 1500-1501.

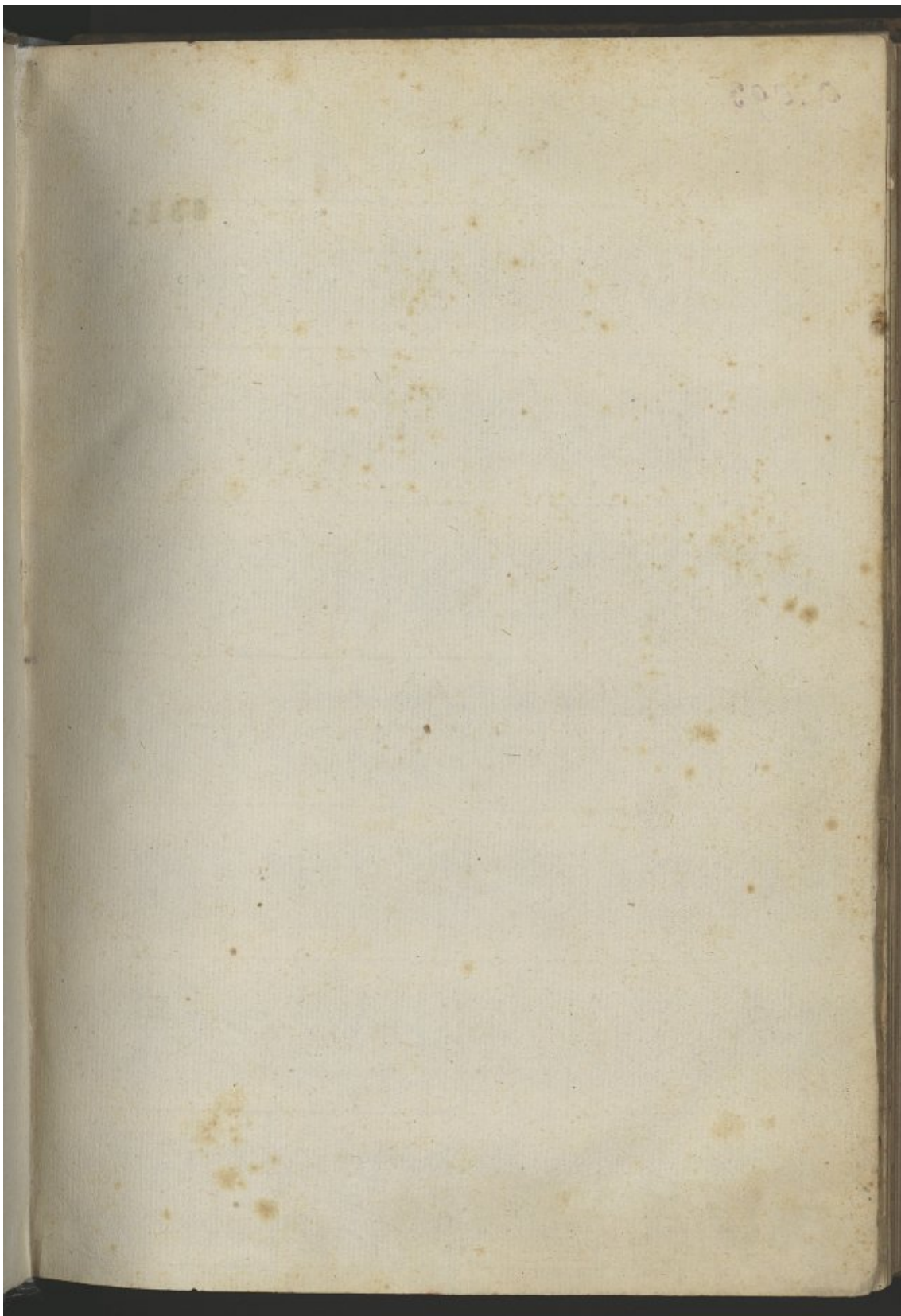
Cote : 6311 (1)

9.093

1) Badini (rodens) Arvensis

6311

2) Bient (Sclerostema)

clignet 1680.

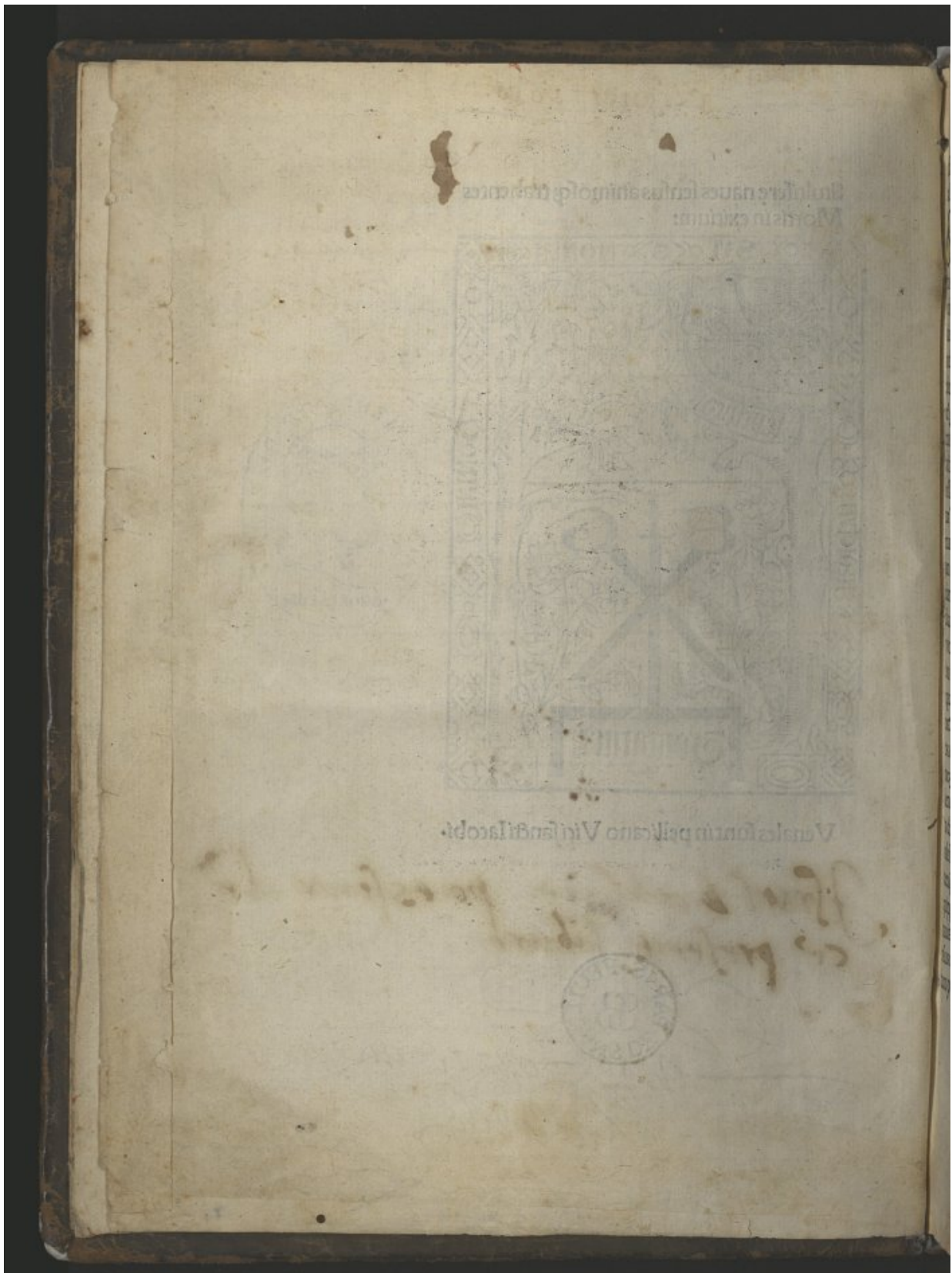
Stultifere naues sensus animosq; trahentes
Mortis in exitium:

Venales sunt in pellicano Vidi sancti Iacobi.

Israel Balthazar possesseur de
ce present livre.

Paris Feuille
B
Lan Courro au
L'airant

In stultiferas naues præfatio.

Iodoci Badii Ascensii: in stultiferae navis additamentum de quinque virginibus ad Angellbertum de Marne: Cui hanc opellam nauavit: Præfatio

SI Aesopus ille e phrygia (vt aulus geli⁹ inquit) fabulator: haud i merito sapiens estimatus est: quonia que vtilia monitu suauisq; essent: non imperiole precepit et censuit: vt philosophis mos est: sed festiuos delectabilesq; apologos committens: res salubriter ac prospicienter animaduersas: in mentes animosq; hominum/cum audiendi quadam illecebra induit. Si inquam ille sapienter instituisse comprobatur: non inferior debetur gloria: neq; minor gratia Sebastiano Brant Alemanno: viro perq; anxie docto: quippe & legum & litterarum bonarum peritissimo: qui faceta iucundaq; comentatione: fatuos ac stultos: quorum infinitus est numerus: ita erudit et castigat: vt salub⁹ eius atq; festiuissimo sermone illecti: non prius in se animaduertere eum sentiant: q; (vt de flacco dicitur) admissus circum precordia ludat: eosq; resipiscences (si quidem sese curabiles exhibeant) in prudentium sententiam concedere cogat. Quam ob rem tu quoq; angelberte de Marne: virorum optime merito laudandus videris: qui ad illius inuentum: apicem hunc apponere curasti. Laudatior forsitan futurus: si id muneris a doctiore minusq; occupato viro q; nos sumus efflagitasses. Ceterum ne contra ceterorum qui aliquid edunt institutum ac morem ipse in hac trutina opus meum eleuem paucis quæ tuo monitu effecerim habeto. Cum animaduertirem primam mortalibus labem potius ex muliebri q; ex virili fluxisse stulticia: sapientissimos ac maximos quosq; et robustissimos viros: vt protoplastum. Samsonem. Dauid. Salmonem/ eadez irrititos corruisse: nihil sine muliebri sexu plene voluptuosum ac delectabile epicureis visum: dominum quoq; deum dixisse. Non est bonum hominem esse solum faciamus ei adiutorium simile sibi: constitui naui stultorum: stultarum quoq; appellere nauiculam: exiguo quidem corpusculo: sed ingentissima (si non fallor) capacitate: quippe in qua humana fere locanda est stulticia. Omnis entis secordia: ignauia fatuitas: stulticia furor et dementia: ex eo potissimum nascitur: q; sensus rationi peruerso dominantur ordine. de quibus haud absurde dictum putes dauidicum illud. Si mei non fuerint dominati: tunc immacula

a ii

In stultiferas naues præfatio.

tus ero: qua de causa ad stultiferā nauem in qua prima parens eua: nauar
cha dicta est: quinq3 scaphę singule a singulis mulieribus fatuis appellen
tur: de quibus in parabola de virginibus ait dominus. Quinq3 autē erāt
fatua. Nam per fatuas illas quinq3 quæ acceptis lampadibus: vt dicitur.
Matth. xxv. non sumperunt oleum secum: non impertinenter accipere
possumus quinq3 sensus exteriores: qui mundanis rebus dediti: in vasis
animi nihil olei idest salutiferæ prudentiæ reponunt. Quoniā (inquit io:
hannes: canonicę suæ primę capite secundo) omne quod est in mūdo cō
cupiscentia carnis est: et concupiscentia oculorum et superbia vitæ: quę
non est ex patre (scilicet deo) sed ex mundo est. Et mundus transiit: et con
cupiscētia eius. Vnde ecclesiastes capi. primo sic exclamat. Vanitas vani
tatum: et omnia vanitas. Nauis igitur hæc prima fatuorum fatuarum
q3 omnium est recepraculum: in quam prima parens nostra: prima in
gressa est: quinq3 sensibus morigrerando in peccatum lapsa: quæ quia
(vt creditur) resipuit: dehortatur progeniem suam sensuum illecebris
acquiescere. Ille vero contra in scaphas suas omne mortalium genus al
licere conabūtur: suauia præsentis vitę pollicitaturæ oblectamēta. Quæ
priusq̃ enumerabuntur de singulis sensibus eorum q3 abusionibus: pro
temporis pœnuria dicturi sumus: pedestri oratiōe: vt qui ab vtriusq3 sex
us fatuis facile capi desideramus. Rem igitur aggredior. Vale.

Stultiferae navis explanatio

Prima igitur inter mortales fatua fuit nimirum prima parens Eva omnium insipientium genitrix: quæ quinque sensibus peccati labem stultitiæque fomitem concepit auditu: quo fidem habuit adversario suo dicenti. Nequaquam moriemini: & eritis sicut dii scientes bonum & malum. Visu: quo vidit quod bonum esset lignum ad vescendum & pulchrum oculis aspectuque delectabile. Tactu quo tulit de fructu illius. Olfactu quia vidit quod esset suave ad vescendum. quam suavitatem non tam visu quam olfactu tunc intellegere potuit: nondum enim gustaverat. Gustu autem: quia comedit: deditque viro suo: qui comedit. Quo quidem comedente: nata est omnis stultitiæ origo. hinc nos miseri mortales egreditudinibus: mortis: laboribus: anxietatibus: fami: siti: aestui: algore: omnibus denique & animæ & corporis periculis obnoxii sumus. hinc errores. hinc ignavia. hinc mortalitas & omnia mortalitatis mala. hinc alii avaricia stulti: alii luxuria: alii ambitione.

a iiii

Stultarum uirginum scaphę seu nauiculę.

alii crapula: alii desidia: alii inuidia: alii ira. hinc deniq: quicq: suos patimur manes. hinc null⁹ sine crimine uiuit. Nullus expers miserie. de qua sic plinius lib. vii. cap. i. Cuz omnia exequi humanus nequeat animus: principium iure tribuetur homini: Cuius causa uidetur cuncta alia genuisse natura: magna & sęua mercede: contra tanta sua munera/ ut non sit satis estimare: parensne melior: an tristior nouerca fuerit. Ante omnia vnum animantium cunctorum alienis velat opibus. Ceteris varia tegumra tribuit. testas. coria. spinas. villos. setas. pilos. plumā. pennis. squamas. vellera. Truncos etiā arboreosq: cortice interdū gemino a frigoribus & caloribus tutata est. Homine tantū/ nudū & in nuda humo: natali die abiicit: ad vagitus statim & ploratū. Solūq: tot animalū ad lachrymas: & has protinus in uite principio. At hercule risus precox illi & celerrimus ante quadragesimā diez nulli datur. Ab hoc lucis rudimento q: ne feras quidem inter nos genitas vincula excipiūt & omniū membrorū nexus: atq: infeliciter natuz iacet manibus pedibusq: deuictis: flens: animal ceteris imperaturū: & a suppliciis vitam auspicas: vnā tantū ob culpaz: quia natum est. Heu dementia ab hiis iniitiis existimantium ad superbiam se genitos. Prima roboris spes: primūq: temporis munus: quadrupedi similem facit. Quando homini incessus: Quando vox Quando firmum cibus os: Q: diu palpitans vertex: summe inter cuncta animalia imbecillitatis indicium. Iam morbi tor. atq: medicine tot contra mala excogitatę: & quoq: subinde nouitatibus victę. Cetera sentire naturam suam: alia pernicitatē vsurpare: alia preperes volatus: alia vires: alia nare: homine scire nichil permisit sine doctrina. Non fari: nō ingrediri: non velci. Breuiterq: non aliud nature sponse q: flere. Itaq: multi extiterē: qui non nasci optimū censerent. aut q: ocissime aboleri. Vni animantium luxur est datus: vni luxuria: & quidem innumerabilibus modis: ac per singula membra. Vni ambitio. vni auaritia. vni immensa viuēdi cupidō. vni superstitio. vni sepulture cura: atq: etiam post mortem defutura. Nulli vita fragilior. Nulli rerum omnium libido maior. nulli pauor confusior. nulli rabies acrior. Deniq: cetera animantia in suo genere probe degunt. Congregari videmus: & stare contra dissimili

lia. leonum feritas inter se non dimicat: serpentum morsus non petit ser-
pentes: ne maris quidē beluę ac pisces nisi in diuersa gēa sequunt. At hercu-
le: nonne homini ex homine plurima sunt mala. **Hęc** ibi. Idem eiusdem
libri cap. vii. Misere atq; etiā pudet estimantes q̄ sit friuola animalium
superbissimi origo: cum plerūq; obortus causa fiat odor lucernarū ex-
tinctu. His principiis nascuntur tyrāni: carnifex his animus. Tu qui cor-
poris viribus fidis: tu qui fortunę munera amplexaris: & te ne alūnum
quidem eius existimas: sed partum. Tu cuius semper in victoriā mens.
Tu qui te deum credis/ aliquo successu tumens: tanti tamen perire po-
tuiti: atq; etiā hodie minoris potes. Quantulo serpentis ictus dente:
aut etiā vt **Anacreon** poeta acino vuę passę: vt **fabius** senator p̄tor
in lactis haustu vno pilo strangulatus. Is demum profecto vitā equa-
lance pensabit: qui semper fragilitatis humanę memor fuerit. **Hęc** **pli-**
nus. Ad quę multa sacrę scripturę testimonia afferre possem: vt illud
Iob. xiii. Homo natus de muliere breui viuēs tempore repletur multis
miseriis & cetera. Sed quis non vidit humanas miseras: quis non dedit
illius primę stulticię p̄nas? Atq; utinam non tam frequentes illius ui-
ueremus sequaces. summū profecto amentię indicium. Si etenim uiam cu-
sus exitum nescias neq; periculum feceris: ingredi stultum est: quānam
dementia erit: eam ingredi in quā ingredientiē nisi reuertantur scimus
omnes ad interitum tendere. Scimus autem omnes q̄ qui sensualitatis
uiam: breuem quidem uoluptatem hic habituri: nec meram tamen sed
multis calamitatibus atq; amaritudinibus immixtam: ad interitum ten-
dant: contraq; qui per baptismalem innocentiam: aut per secundam
post naufragium tabulam: p̄nitentiam dico arduam uirtutis uiam af-
cendunt: salutis eterne portum contingant. Vnde dicit **Marcus cato**
in orōne ad milites numantię habita ut recitat **Aulus gellius lib. xvi. ca.**
i. Cogitate cum animis uestris: siquid uos per laborem recte feceritis: la-
bor ille a uobis cito recedet: benefactum a uobis duz uiuetis non absce-
det. Sed si qua per uoluptatem nequiter feceritis: uoluptas cito abibit:
nequiter factum illud apud uos semper manebit & cetera. **Fugiamus**
ergo stulticiam & audiamus primam parentem: ita queritantem.

Euę prothoplastę ad cunętos mortales elegia.

Dilcite mortales miserę lamenta parentis
Et procul a nostra vertite vela rate.

Illa ego quę fueram nulli subiecta ruinę:

Nec visura malum: nec subitura necem:

Quę genitura viro pulchram sine cirmine prolem

Inq3 puerperio leta futura meo:

Quęq3 immortales fueram visura nepotes

In paradisiacis ludere colliculis:

Mox rapienda: deo sic imperitante: p alta

Sidera in ętheram glorificata domum:

Illa inquam: vt vetitum malis absumere pomum

Ausa fui longum tollor in exilium.

Prima etenim dubię damnosa pericula nauis

Stultorum ingredior stultitię q3 parens.

Nam quia diuinā petii stultissima mentem

Destinor exitio posteritasq3 mea.

Immensos subigor pariens tolerare dolores

Nec cum virgineo gignere honore datur.

Hei mihi fallaci quę cessi credula viprę

Frena q3 non posui sensibus ipsa meis.

Nuda per ignotas cogor tranare procellas

Nescia quem portum: quę ve habitura modum.

Nam q3 supercilio si me deus ipse tremendo

Condemnare velit: commerui interitum

Stultarū virgīnū scaphæ seu nauiculæ
Sed ventura meę virgo est haud conscia culpę.

Contritura tuum perfida vipra caput.

Quę quia supremo gnatum est paritura tonanti:

Commoda iustitię vincet origineę

Nam neq; peccato quondam maculabitur villo:

Nec deerit quęvis gratia verbiparę.

Currite foestino foelicia sæcula cursu:

Vt nouus in terris conspiciatur adam.

Interea iugi pulchram certamine palmam:

Contra stultiferas quęso referte scaphas.

Scapha stultę visionis ad stultiferam
nauem peruehens

Prīmę scaphę stultiferę: quæ per visum stultum ad inter-
tum ducit explanatio.

Primo loco de visu eiusq; stulticia dicere constitui: q; is cum sit
subtilissimus & minimū materialis ad diuinum officium pro-
xime accedere faciat: quod gręci omnia videre & contempla-
ri esse ex eo putantur voluisse: q; apud eos deus ipse theon quasi contē-
plator & oim inspector appellatur. Theoreo enim contēplor: & theo-
rema siue theoria contemplatio dicitur. Is autē est de quo Gen. i. scriptū
est. Vidit deus cuncta quę fecerat: & erant valde bona. Verū tamen cuz
ipse omnia videat: inuisibilis tamen est: oculo quidem mortali: nisi quā-
tum ipse sese visibilem prębeat: cuius quidem visio visiq; consummata
fruitio: summū illud bonū: quæ beatitudo dicitur nō immerito nuncu-
patur. de qua diuinus apostolus. i. Corin. xiii. Videmus (inquit) nunc p
speculum in enigmate: tunc autem facie ad faciem. Et ales ille cęlestiū in
terris contemplator maximus. primę canonice suę cap. iiii. Scimus qm
cū apparuerit similes ei erimus qm videbimus eū sicuti est. Dixi subtilissi-
mū esse visum: quia vix quisq; philosophorū quid sit deprehendere po-
tuit. Vnde Aulus gelius libro. v. ca. xvi. De videndi ratione deq; cernē-
di natura diuersas esse opīones philosophorū animaduertimus. Sto-
ici causas esse videndi dicunt radiorū ex oculis in ea quę videri queunt
emissionē: aeris q; simul intentionē. Epicurus effluere semper ex omni-
bus corporibus simulachra qdā corporū ipsorū: ea q; sese in oculos in-
ferre: atq; ita fieri sensum videndi putat. Plato existimat genus quod-
dam ignis lucisq; de oculis exire idq; coniunctū continuatūq; vel cū luce
solis: vel cū alterius ignis lumine: sua vi & externa nixū efficere: ut qun-
q; offenderint illustrauerintq; cernamus. Sed & hic ea quæ differimus
imaginandū. Eiusdēq; illius enniāni neoptolemi de quo supra scripsi-
mus: consilio utendū est. Qui degustandū ex philosophia cenfer: non
in eā ingurgitandū. hec ille. Peripatetici autē cęsent visionē fieri intro sus-
cipiēdo. Videmur tñ cū perfecte qd inspicimus: potius emittere nescio
qd visuā potentiā pcernentis q; suscipere. Sed hec philosophi discrant
mihi satis est ostēdisse adhuc incognitā esse videndi potentiā: q; illic p-

Stultarū virgīnū scaphæ seu nauiculæ

fectissime exercetur vbi plurimū est luminis: donec illi haud ipar fuerit: quod nō alibi esse dicā: q̄ vbi sol iusticiæ & lux illa vera quæ etiā in tenebris lucet: & illuminat oēm hoīem venientē in hunc mundū: xps dominus noster: patri coequalis in coequali gloria cōspicitur. Proinde vtrūq; creaturarū p̄xima quæq; cælo est: ita perfectissime videre putatur: p̄ta q̄talpē & vermiculi qui in terris degunt: oculis capiūtur tanq̄ indigni tā p̄stantis muneris beneficio. Quocirca tā demētes atq; insani sum⁹ qui tanto beneficio donati: terrenis inhiamus: terrena cōtēplamur: terrenisq; fruimur: cū tñ id beluarū esse etiā ethnicus testetur poeta dicens metamorphoseō. i. transformationū primo. Pronaq; cūz spectēt aīalīa cētera terras. Os hoī sublimē dedit: celūq; videre iussit: & erectos ad cēlū tollere vultus. Cēterū quia vt excellētissima quæq; potētia: bene vtrūq; tibus optima est: ita abutentibus pessima: nō abrepcatur diuinissimus p̄pheta dicēs. Auerte oculos meos: ne videāt vanitatē. fecerat em̄ eius rei periculū. Qui dū bersaben incautior videret in adulteriū & nephandissimū homicidii crimē delapsus erat. Incredibilis enī est rei visq; vbi delectat in animū q̄ si per fenestrā quandā penetratio. Vsq; adeo vt doctissimus poetarū in georgicis dicat: vritq; videndo fœmina. Si qdē vidento. i. dū videtur masculorū aīos amoris incēdio inflāmat. Quapropter in bucolicis idē misere depereuntē sic exprimit. Sepibus in nostris parua te rosida mala (dux ego vester erā) vidi cū matre legētē. vt vidit perit: vt me malus abstulit error: hoc est post q̄ te sic vidi: o qualiter perit: qualiter me malus error. i. insanus amor abstulit. i. a ratione ac sensu abalienauit. q. d. nō possem verbis consequi. Neq; verū indigne ferendus est si tanti thesauri periculosa est possessio & difficilis custodia. In tantū autē difficilis est ipsius visus custodia: vt saluator noster p allegoriam sic cōsulat nobis **Marth. v.** Si oculus tu⁹ dexter scandalizat te erue eū & p̄ice abs te. Expediit em̄ tibi vt pereat vnū membrorū tuorum: q̄ totū corpus tuum mittatur in gehennam ignis. Et causam p̄posuerat dicens. Quia omnis qui viderit mulierem ad concupiscendā eam: iam mœchatus est eam in corde suo. Dixi autē per allegoriam id dominum dicere. Non enim vt oculum carnalem eruas: sed vt eius abusus compescas ad

monet. Sumus enim membrorū nostrorum ad diuina obsequia concessorum gubernatores non domini. Nonnulli tñ ethnicorū philosophorum: ne quod nolint videre cogantur visum sibi ademerūt: vt democritus: de quo Aulus gelius lib. x. cap. xvii. Democritū inquit philosophus in monumentis græcæ historiæ scriptum est: virū præter alios venerandū auctoritateq; antiqua præditum: luminibus oculorum sua sponte se priuasse: quia existimaret cogitationes cōmentationesq; animi sui in contrēplandis naturæ rationibus vegetiores & exactiores fore: si eas videndi illecebris & oculorū impedimentis liberasset. Id factum eius modūq; ipm quo cecitatē facile solertia subrilissima consciiuit: laberius poeta in mīmo quem inscripsit rectiorem: versibus quidem satis munde atq; graphice factis descripsit. Sed causam voluntariæ cecitatis finxit aliam: vertitq; in eā rem quam tum agebat nō incōciniter. Est enim persona quæ hoc apud laberium dicit diuitis auari & parci: sumptum plurimū luxumq; & popinationem adolescentis filii deplorantis. Versus laberiani hi sunt.

Democritus abderites: phisicus philosophus: dypeum
Constituit contra exortum hiperionis: oculos
Effodere vt posset splendore græco: ita radiis
Solis: aciem effodit luminis: malis bene
Esse ne videret ciuibus. sic ego
Fulgenti splendore in pecuniā volo
Lucificare exitum etati meæ

Ne in re bona videam esse nequam filium. Hec ille. Quia vero nec visu carere nec eo abuti bonum est: prudenter vramur necesse est. Quod vt diligentius faciamus: qui & quales abusi sint paucis percurramus.

Duo autem sunt ipso visu abutensū genera: alterum eorum qui aut illicite aut illicita vident: alterum eorum qui vt illicite uideantur accurāt. In priori genere primum locum dare possumus lucifero: qui cum in speculo diuinitatis videret: quid ceteris præstaret creaturis: nossetq; creaturam aliquādo (vt quidam dicunt) a dextris altissimi confessuraz: dicebat in corde suo: illud Eiaie. xiiii. In cælum conscendam: supra astra dei exaltabo solium meum: sedebo in monte testamenti in lateribus aquilonis.

Stultarum virginum scaphę seu nauiculę.

Ascendam super altitudinem nubium similis ero altissimo. Vbi subdit propheta. Verumtamen ad infernum detraheris in profundum lacu & cetera. Secundum autem complicibus eius: de quibus subditur ibidem. Qui te viderint ad te inclinabuntur neque prospicient. Tertium vero prothoplastis hominibus vidit enim mulier quod bonum esset lignum ed vescendum: & pulchrum oculis & aspectu delectabile. Vidit autem vir ipse miserum: quod mortua non esset quae comederat mulier: unde ut illi morem gereret & accepit & comedit. Quartum primogenito eorum. videns enim cayn: quia respexit dominus ad abel & ad munera eius: ad se autem & ad munera sua non: iratus est vehementer & concidit vultus eius. nec requieuit donec per insidias euocatum interfecit fratrem. Quintum filiis dei qui videntes filias hominum quod essent pulchre. acceperunt sibi uxores ex omnibus quas elegerunt. Sextum egyptiis qui viderunt mulierem scilicet sarai: quod esset pulchra nimis: & nunciauerunt principes pharaoni: qui & eius specie captus est: sicut postea etiam abimilech. Septimum sodomitis: qui visis angelis quos viros putabant: abuti volebant. Octauum uxori loth: quae respiciens post se versa est in statuam salis. Et ut in fabulis est euridice uxori orphei: quae respiciens post se retracta est in infernum. Nonum dinam & raptori eius sichem. Egressa est enim dina filia lyae ut videret filias regionis illius: quam cum vidisset sichem filius Emor enei princeps terre illius: adamauit eam & rapuit: & dormiuit cum illa: ut opprimens virginem. Decimum uxori phutifarum quae post multos dies oculos suos in ioseph qui erat pulchra facie & decorus aspectu iniecit: & ait dormi mecum & cetera. Undecimum marie & fratri eius aaron moysi inuidentibus. Duodecimum israelitis qui videntes filias moabitarum speciosas cognouerunt eas. Decimum tertium Samsoni qui ascendit in rhamata viditque ibi mulierem de filiabus philistinum quae placuit oculis eius & cetera. Decimum quartum assuero: cui nota per concupiscentiam oculorum est libido. Decimum quintum dauid regi propter male vitam bersabem. Decimum sextum ammoni propter sororem thamar. Decimum septimum Salomoni: propter innumerabiles fere concubinas: quae auerterunt cor eius. Denique omnis fere animorum stultitia ex visu illicito sortitur originem. In secundo autem genere eorum videlicet qui illicito videri volunt: innumerabiles sunt fatui & fatuae. Quae nam mu-

Stultorum sensuum scaphæ seu nauiculæ.

lter hodie tam pudica: quæ per speciem suam si non pollui: laudari tñ & concupisci non desideret: Quota quæq; natiuo decore: proprioq; colore preta: nullū phucū adhibet: nec miseris animis captadis laqueos construit: Quot eius rei in sacris codicibus: quot in apocriphis compendias exempla: Sed vt cetera taceam: graphicū illud tamen si notissimū salomonis prouerbii. vii. adducā testimoniū. De fenestra inquit domus meæ per cancellos prospexi iuuenem & video paruulos. Considero recordem iuuenem: qui transit per plateas iuxta angulum & prope viam domus illius graditur in obscuro aduersperascente die in noctis te nebris & caligine. Et ecce occurrit ei mulier in ornatu meretricio præparata ad decipiendas animas. garrula & vaga: quietis impatiens nec valens in domo consistere pedibus suis: Nunc foris: nunc in plateis: nunc iuxta angulos insidians. Apprehensumq; deosculatur iuuenem & procaci vultu blanditur dicens. Victimam pro salute deuoui: hodie reddidi vota mea: idcirco egressa sum in occursum tuum desiderans te videre: & repperi. Intexui funibus lectulū meū: stravi tapetibus pictis ex egipto: aspersi cubile meum myrrha & aloë et cinamomo. veni inebriemur vberibus: & fruamur cupitis amplexibus donec illucescat dies. Non est enim vir in domo sua: abiit via longissima. Sacculum pecuniæ secum tulit in die plenæ lune reuersurus est in domum suam. Irrexit eū multis sermonibus: & blanditiis labiorū protraxit eū. Statim eaz sequitur quasi bos ductus ad victimam: & quasi agnus lasciuiens & ignorans: & nescit q; ad vincula stultus trahatur: donec transfigat sagitta iecur illius: velut si auis festinet ad laqueū & nescit q; de periculo anime illius agat. Nunc ergo fili audi me: & attende verbis oris mei. ne abstrahatur in viis illius mens tua: neq; decipiaris in semitis eius. Multos enim vulneratos detexit: & fortissimi quicq; interfecti sunt ab ea. Viæ inferi domus eius penetrantes interiora mortis. Hec ille: quibus nescio an quid magis graphice dictū legerim. habent enim præter patentem omnibus dulcedinem: occultos nervos ex naturæ penatibus depromptos: quale illud simulatæ religionis venenum: quo nichil presentius animos inficit: Reddidi inquit vota mea. Quale q; reuersurum dicit virum in die plenæ lune significas

Stultarum virginum scaphę seu nauiculę.

q̃ callida insidiatrix in nouilunio egressa sit cuꝝ imbecillissima est. sed ta-
men pronissima ad coitum natura. Quale illud exemplum. Quasi bos
ductus ad victimam. Is etenim potissimū apud gentiles ducebatur non
trahebatur. solutus enim erat vinculis: malum omen indicans si inter sa-
crificandū subterfugeret: ducitur ergo quasi sponte sua ad necem bos:
& lasciuens ad interitum: gestiens & saliens vt lasciuens agnellus. Qua-
le præterea illud. donec transfigar sagitta iecur eius. Secundum enīz phi-
sicos: cogit amare iecur: & secundūz poetas: sagitta cupidinis. i. dei amo-
rum: alterum telum est. Præter quæ sunt & alia multa deliciosisime &
doctissime dicta: sed michi pergendum est ad institutum. vt vero ethni-
ca quoq; afferam exempla. Capta est infortunata dido quia venus filio suo
æneę letos oculis afflarat honores: quos illa imprudenter aspexisse vi-
detur quia herent infixi pectore vultus. Capta est paliphae amore tauri
Semiramis eq̃. Phillis demophoōtis: Enone paridis. & Paris helenes
Deniq; omnes infortunatè amantes quia imprudenter quod amare nō
debebant inspexerint philocapti sunt. Quid enim aliud heroides hero-
esq; cōqueruntur apud Ouidiū. Quid aliud comœdię: quid tragœdię
quid etiā verę canunt hystorię q̃ ex imprudenti incautoq; aspectu
miseri mortales laqueis amorum irretiti sint. Quem aliū fructūz assequi-
tur auarus q̃ q̃ congestis nummis potest illis tanq̃ pictis gaudere tabel-
lis: Quo regales pompę: Quo mulierum expetunt formę: nisi vt insatia-
biles oblectentur oculi: cum tamen dicat Iuuenalis raro est concordia
formæ atq; pudiciæ: Cōsideremus ergo lectores optimi q̃ fatui sint q̃
obscenas picturas prostibulis dignas thalamis suis inferunt: & oculis
obiciunt: vt cœnaturi & dormituri: habeāt quo ardeant. Q̃ imprudē-
tes qui vxores & filios præter conditionis suæ qualitatem exornant vt
meretrices fiant aut animas perdāt. Q̃ dementes: qui in templa ad quę
deum placaturi conuenire iubemur: conueniunt meretrices aut mere-
tricio ornatu cultas visuri & animas suas occisuri: deumq; indignissi-
me q̃ in domo & in p̃spectu sanctoq; aspectu ei⁹ offensuri. Quib⁹ ex-
trema linea amare cū phedra Terētiano aliqd videf. & certe aliqd est: ga-
aiarū interit⁹. Ceterū si visio stulta q̃ p̃mę scaphę stultiferę nauarcha. i. p̃

fecta est: omnes huius generis stultos acciperet: opus eēt nauis vel argo
qua argonautę veti dicitur longiore: & archa noe capaciore. Sed au-
diamus celeusma. i. inuitationem eius nauticam.

Celusma visionis fatuę scaphę primę nauarchę

Quid tantum stupida trahitis pigra oĩa mente
Idalię ciues: en citharea vocat:

Nunc florent siluę: nunc formosissimus annus:

Omnia nunc genio preſto vacare suo.

Gratia cum nimphis geminisq; sororibus: audet

Conſociato viris ducere nuda choros.

Cypria biſtonio venus optat brachia marti

Tendere: dum queſtus fert philomena ſuos.

Collige virgo roſas dum ſlos nouus et noua pubes:

Et memor eſto æuum ſic properare tuum.

Iam ſubreper iners ætas nec amare licebit

Nec gaudere bonis mors dabit attalicis.

Quid ſimilem ſilauo crinem tam compſeris auro

Quando aderit vetulę ſordida canicies:

An iuuenem teneris nihil eſt vincere lacertis

Cui venus et veneris cura/cupido fauet:

Eya agerumpemoras implent dum carbala venti

Atq; ſecunda ſuas nereis addit opes.

Ad veneris campos teneris vbi pulchra puellis

Corpora iunguntur: noſtra carina vehit.

Stultorum sensuum scaphæ seu nauticulæ.

Illic pasiphae tauro oblectatur amato:

Atq; semiramidem concomitatur equus.

Illic quæq; suo secunda potitur amore

Nec sentit tacito tempus abire pede.

Illic blandus amor mollisq; protervia cunctis

Et vultus quales ardeat hippolytus

Forma quibus ceteris non est imitabilis ullis

Non phuoco aut artibus non medicaminibus

Nil sanctorum roseo: nihil hic cerussa nitenti

Conferat: hic siquidem nascitur omnis honos.

Purpureas qui forte rosas et lilia iustis

Mensura: numero: potest: miscuerit:

Cuncta q; calluerit: quæ zeusis nouit ad artem

Commoda: naturæ vix simularet opus.

Ergo petos oculos ad dulcia munera flecte

Dum q; vocant venti scande puella scapham

Non procul est portus: triduo permixta choreis

Aurea sidereis corpora conspicias.

b

Scapha auditionis fatuę ad nauem stultiferam peruehens.

De auditu eiusq; stultis.

Nunc de auditu eiusq; stultis michi sermo habendus est: cuius secundum visum haud dubie & vires & munera sunt. magna etenim pars beatitudinis: qui status omnium bonorum aggregatione perfectus a boetio describitur: in auditu consistit. Qui etenim oculos a vanitatibus auercentes caste vixerunt: non solum visionem singularem habebunt: verum etiam cantabunt quasi canticum novum quod dicere aliorum nemo poterit. neque minus de auditu eiusque obiecto quam de visu addubitarunt philosophi: Vnde Aulus gellius dicto lib. v. cap. xv. Vetus atque perpetua questio inter nobilissimos philosophorum agitata est. corpus ne sit vox an aformatum id est incorporeum. Corpus autem est aut efficiens aut patiens. Quare definitionem significare volens lucretius ita scripsit. Tangere enim aut tangi nisi corpus nulla potest res. Alio quoque modo corpus esse greci dicunt: triplici dimensione distans. Sed vocem stoici corpus esse contendunt: eamque esse dicunt

iētum aera. Plato autem non eſſe vocem corpus putat. Non enim percuſſus inquit aer: ſed plaga ipſa atq; percuſſio vox eſt: non tamen ſimpli-
citer plaga aeris vox eſt. Nam digitus quoq; aerem percutit: non ita ta-
men vocem facit. Sed quanta plaga: & vehemens & tanta vt audibilis
fiat. Democritus ac deinde epicurus ex indiuiduis corporibus voceꝝ cō-
ſtare dicunt. Eamq; vt ipſis eorum verbis vtar. Reuma'logon. i. flumen
verboruꝝ appellant. Hos alioſq; tales argutę delectabilisq; deſidię acu-
leos: cum audireꝝ aut lectitareꝝ: neq; in hiſ ſcrupulis aut emolumē-
tum aliqđ ſolidū ad rationē vitę pertinēs: aut finē vllū qrendi videremꝝ
enitanū neoprolemū probabamus: qui profeſſo ita ait. Philoſophan-
dum eſt paucis naꝝ omnino haud placet. Hęc ille. Tantū aut muſicis ra-
tionibꝝ q̄ auditu percipiūtur veteres tribuere philoſophi vt diuinus ille
plato admirabile cēlis cōcentū in eſſe: ſinguliſq; ſphęris ſingulas ſirenas
pręeſſe: corporiſq; atq; animę compagē non ſine muſicis numerationi-
bus ac modulis conſtitutam dixerit. Quinetiam modulationem a crepi-
tuꝝ muſicorū instrumentorū: egro malisq; ſpiritibus obſeſſo mederi le-
gimus animo. de qua re Aulus geliꝝ lib. iiii. cap. xiii. ſic ſcriptum reliquit.
Creditum hoc a plerisq; eſt & memorię mandatū: iſchiaci cum maxime
doleant: tum & modulis lenibus tibicen incinat minui dolores. Ego
nuperrime in lib. theophrasti ſcriptū inueni viperarū morſibus tibi cinē
ſcite modulateq; adhibituꝝ mederi. Refert & democriti liber qui inſcri-
bitur de peſtibus aut rationaliū regula: plurimis hominū morbis medi-
cinam fuiſſe in centiones tibi arū. Tanta prorsus eſt affinitas corporibus
hominū mentibusq;: & propterea quoq; vidis aut medelis animorum
& corporum. hęc ille. Ad quę addere poſſumus illud. i. Reg. xvi. Quan-
docunq; ſpiritus domini malus arripiebat ſaul: Dauid tollebat citha-
ram: & percutiebat manu ſua: & refoſcillabatur ſaul & leuiꝝ habebat.
Recedebat enim ab eo ſpiritus malus. Propter huiusmodi incredibiles
modulorum in animos audientium penetrationeꝝ datus eſt locus plu-
ribus fabulis multiſq; hiſtoriis. Orpheus enim in multiſ poëtarum lo-
cis & ſiluas & ſeras ad ſe traxiſſe & flumina ne fluant continu iſſe: Pluto-
nē vt coniugem reddat: omneſq; poenas inferorū intermittat thraicia

Stultarum uirginum scaphę seu nauiculę.

fretus cithara fidibusq; canoris dicitur. Quam rem horatius ad historiam referens dicit de arte poetica. Siluestres homines sacer interpretq; deorum. Cędibus & victu fœdo deterruit orpheus. Dicitur ob hoc lenire tigres rabidosq; leones. Itē amphion dicitur sonitu lyre conuocasse lapides ad constructionem murorū thebanorū: quod fictum est quia duos homines: ad eorum constructionē: & ciuilem concordia compulit vnde sequitur ibidem. Dicitur & amphion: thebanę conditor vrbs: Saxa mouere sono testudinis: & prece blandā Ducere quo vellet & cetera. Arion autem dicitur vectus dorso delphini modulatione eius capti de quo Aulus gelius libro. xvi. cap. xix. Celerī ad modū & cohibili oratione vocūq; filo tereti & candido fabulam scripsit herodotus super fidine illo arione. Vetus inquit & nobilis arion cantator fidibus fuit. Is loco & oppido methymneus: terra atq; insula omni leuius fuit. Eum arionē rex corinthi perianther amicusq; amatūq; habuit artis gratia. Is inde a rege proficiscitur vt terras indydas Siciliā atq; Italiā videret. vbi eo venit aures omniū mentesq; in vtriusq; terrę vrbibus demulsi. In quęstibus istis & voluptatibus amoribusq; hominum fuit. Is tamē postea grandī pecunia & re bona multa copiosus corinthum instituit redire. Nauem igitur & nautas: vt notiores amicioresq; sibi corinthios delegit. Sed eo corinthios homine accepto: nauisq; in altū proiecta: pde pecunieq; cupidos cepisse consiliū de necando Arione. Tū illū ibi pnicie intellecta: pecuniā ceteraq; sua vt haberent: dedisse: vitā modo vt parcerēt sibi: orauisse Nautas precū eius harū cōmiseritū esse illatenus: vt ei necē afferre p vim suis manibus non tentarent: sed imperauisse: vt iā statim corāz desiliret p̄ceps in mare. Homo inquit ibi territus: spe omni vitę perdita: id vnum postea orauit: vt priusq; mortē oppeteret induere pmitterent sua sibi indumenta: & fides capere: & canere carmē casus illius sibi consolabile. Feros & immanes nauitas pro lubitū tum audiendi subit: quod orauerat impetrat. Atq; ibi mox de more cinctus: amictusq; ornatus: stansq; in summę puppis foro: carmen quod orthrius dicitur voce sublatissima cantauit. Ad postrema cantus: cu3 fidibus ornatuq; omni sicut stabat canebatq; eiecit sese procul in pfundū. Nautę haud

quāq̃ dubitantes quīn perisset: cursum quē facere cōperant tenuerunt
Sed nouū & mirū & pium facinus contigit. delphinū repente inter
vndas adnauisse: & dorso super fluctus edito vectauisse: incolumiq̃ eū
corpore & ornatu: tēnarū in terrā laconicā deuexisse. Tum arionē
prorsus ex eo loco corinthum petiuisse: talemq̃ perīandro regi: qualis
delphino vectus fuerat: sese obtulisse: eiq̃ rem sicuti acciderat narrauisse
Regem istec parū credidisse: arionē quasi falleret custodiri iussisse. **N**au
tas requisitos: ablegato arione dissimulanter interrogasse: ecquid audis
sent in iis locis vnde venissent / super arione: **E**os dixisse: hominem quū
inde irent in terrā italīā fuisse: eumq̃ illic bene agitare: & studiis delectati
onibusq̃ vrbium florere: atq̃ in gratia pecuniāq̃ magna fortunatum
esse. Tum inter hęc eorum verba arionē cum fidibus & indumentis cu3
quibus se in saltū eiacularat extitisse. **N**autas stupefactos conuictosq̃
ire inficias non quisse. **E**am fabulā dicere lesbios & corinthios atq̃ esse
fabulę argumētū: q̃ simulachra duo cneā ad tēnarū viserentur. delphi
nus vehens: & homo insidens: hęc iterū ille. **M**ira ergo cantationis ve
hementia: quod omniū ingeniorū (vt plinius dicit) fons homerus no
bis significauit vbi prudentē virum quē nobis per vlyxem significat so
ciorum aures cera obturasse dicit: vt surda aure syrenum cantus transe
ant: quę dulcedine cantus pretereuntes in soporē trahebant: & sopitos
submergebāt. Id autē significauit **O**dysseę lib. xii. vbi eius verba sic trans
lata comperi. Sunt autem ipsius vlyxis ita de cyrce solis filia loquētis. Ip
sa nāq̃ primū diuinarū sirenū vocem: & floriferū earum pratū nobis e
uitandum pręcipit: soli michi vt eā audiam cōcedit: sed vos me arte ad
malum funibus ligabitis: q̃ si forte vt me soluat is iussero: tū vos pluri
bus & arctioribus me vinculis implicetis. hoc ego pacto singula socios
admonebam. Interea nauis cito cursu sirenū insulę propinquauit: sta
tim cessauit: & placida tranquillitate deus vndas strauit. **A**t socii colle
ctis in nauis velis: remis ordine dispositis mare sulcabāt. **H**ic ego magno
cere orbe in partes confecto: & nauibus & vi solis q̃ primū mollito: or
dine omnium aures obstruxi illi me vicissim manibus pedibusq̃ ad ma
lum colligarunt. Dum vero tantum ab insula abessemus quantum leni

A Stultorum sensuum scaphis dehortatio.

remorum pulsu vox exaudiri posset: minime eas e propinquo nauigan-
tes latuimus: sed statim cantare per q̄ suauiter orſe sunt. huc ades indy-
telyx: magna achiuorum gloria: hic nauem siste vt nostram vocem au-
dias. **N**emo enim vnq̄ hac iter fecit: quin nostri cantus suauitate demul-
ceretur: qua oblectatus & plura doctus a nobis dimittitur. **H**aud enim
nos fugit: quid apud magnam troiam greci simul & troiani deorum vo-
luntate gesserunt. **S**cimus preterea quicquid in alma terra agitur. Sic sua-
uissima voce canentibus: ego audiendi cupidus sociis vt me soluerent:
superciliis annuens iubebam. **A**t perimedes & eurylochus ab remis qui-
bus incubebant properantes: plurimis me vinculis implicauerunt: ita ta-
to percurſo spacio: vt nō amplius earum voces audirentur: amota a so-
ciorum auribus cera ipsi me soluerunt & cetera. **S**irenes autē secundū fa-
bulas vt inquit **S**eruius: tres in parte virgines fuerunt: in parte volucres
acheloi & calliopes musę filię: harū vna voce: altera tibiis: alia lyra ca-
nebat. **E**t primo iuxta pelorum post in capreis habitauerunt: quæ ille-
ctos suo cantu in naufragia deducebant. **S**ecundum veritatem meretris-
ces fuerunt: q̄ transeuntes qm̄ deducebant ad egestate: his fictę sunt in-
ferre naufragia: has vlyxes contēnendo deduxit ad mortem. **H**ęc serui-
us de cantu sirenum sic ait **V**irgilius. **S**irenes varios cantus acheloiā pro-
les **E**t solis miros ore diere modos **I**llarum voces: illarū musa monebat
Omnia quę thymele carmina dulcis amat. **Q**uod tuba: quod litui: qđ
cornua rauca fuerunt. **Q**uodq; foraminibus tibia mille sonat **Q**uodq;
leues calami quod suauis cātat & cdon. **Q**uod lira: quod cytharę: quod
moribūdus holor. **I**llectos nautas dulci modulamine vocis **M**ergebāt
auide fluctibus ionis. **S**anguine sisiphio genitus se magnus vlyxes **E**t tu-
tos solida prestitit arte suos: **I**lleuit cera sociorū callidus aures: **A**tq; su-
as vinctis prebuit ipsa manus. **T**ransiluit scopulos & inhospita littora
classis **I**lle precipites dissiluisse freto. **S**ic blandas vocis notas: sic carmina
vicit **S**ic tandē exitio monstra canora dedit & cetera. **H**arū nomina qui-
dam ponūt. **P**arthenopē leucosiā & lygiā **A** parthenope nomen sup̄sit
ea ciuitas quę nunc sicut ab augusto vocata est neapolis. i. nota ciuitas
appellata est. **N**isi satis prolixus iam essem: dicerem de vi incantationū

Stultę auditionis scapha.

quibus quid circę: quid medea valuisse dicuntur longum esset enarrare. Quinadeo ut in bucolico dicitur Carmina vel celo possunt deducere lunam. Ne quis tamen omnino poeticum putet nec magos egyptios norit: aut qui apostolorum temporibus vixerunt: aut quibus in lege romanorum phibetur ne fruges in alienum agrum pelliceant: notum certe omnibus est. quia (quod maro quoque dicit) cantando rupitur anguis. Cantando dicitur. i. dum incantatur. Ideoque dictum est a saluatore. Estote prudentes ut serpentes. fertur enim serpens dum incantatorem sentit: alteram aurem terrę affigere: alteram cauda obstruere. Quotiens preterea sirenes. i. veneris incantamenta nos blanditiis incitant: debemus ad malum crucis alligari & ad eum aures conuertere: qui pro nobis dicit sitio. Et qui (ut apostolus ad hebreos cap. v. dicit) in diebus carnis sue preces supplicationesque ad eum qui possit illum saluum facere a morte: cum clamore valido & lachrymis offerens exauditus est pro sua reuerentia. Ceterum quia pauci que ad salutem faciunt libenter audiunt: Contraque multi que ad perditionem: in finitus quoque est huiusmodi stultorum numerus: quorum duo quoque sunt genera: alterum eorum qui aut illicita aut licita illicite audiunt: alterum eorum qui quod audire debeant aut negligunt aut contemnunt. Neque minus insaniunt qui non audienda dicunt: aut ut dicantur scribunt. In utroque genere sunt protoplasti: qui salutiferam domini vocem audire nolentes pestifera serpentis sibilum audire. In utroque preterea aut saltem altero sunt omnes qui uerba carnalia: scurrilia qui scomata. Dictoria. detractio nes & blasphemias. Mendacia. periuria & huiusmodi alia aut proferunt aut libenter audiunt. Innumeri autem sunt qui musicis instrumentis: aut vocis lenocinio aut amatoriiis canticis in scaphis stultorum stultarumque peruecti ad inferna deducti sunt: quam ut uideamus: audiamus nauarchę celestima.

Celestima auditionis stultę ad auditus oblectamenta mortales inuitantis.

Quatenus aonios modulos fugietis amusi

Surdidulique uiri:

b iiii

Stultarum uirginum scaphę seu nauiculę.
Ecce vocant zephyri sub amœna vireta sororum
Pieriumq; latus
Murmure iucundo resonāt ubi laxa peresa
Fluctibus assiduīs
Et volucres piētę repetunt per gramina notos
Ingenuosq; modos
Quos nequeant thamyra & methymneus arion
Aequiparare cheli:
Cedat thraicius natiuis cantibus orpheus
Pindaricęq; lyre
Cedat & amphion dirceus: cedat olímpus
Cedat & ipse linus
Et cum terpandro cedat crinitus ioppas
Terpsicoriq; fides
Et timotei cedant: & blanda chironis
Barbita nubigenę
Cedat & archadicus deus: & patareus apollo
Thespiadumq; chorus
Et lyrici cunęti cedant: & mascula sappho
Quicquid & artis erit
Cedat & eolides quantumuis doctus: in arma
Aere cedere viros
Nam canit hic toto mundo gaudente silenus
Parthenopeq; noua.

Stultarū virginū scaphæ seu nauiculæ
 Cantat & ipse sua triton sub littore concha
 Aeolidę interitum
 Hic moribundus holor querulęq3 canunt philomenę
 Discipulasq3 docent
 Hic immortalem perducunt gaudia vitam
 Consona carminibus
 Proinde viri suaues: blandumq3 genus mulieres
 Huc properate citi
 Cras si cum zephyris non dissonet vnda secundis
 Carbasa strinxerim us.
 Scapha olfactionis stultę

Sensus quidem olfaciendi non minus quàm audiendi mirabilis est cum itidem dubitare liceat quid sit quod ab floribus ceterisque rebus odoriferis ad organum perfunditur. Ceterum euiusmodi inquisitio parum utilitatis afferat: tantummodo recitauero quæ Aulus Gellius lib. xix. ca. ii. de hoc & de ceteris sensibus scripsit: & sunt hæc. Quinque sunt hominum sensus per quos voluptas animo aut corpori queri videtur gustus/tactus/odoratus/visus/auditus. Ex his omnibus quæ immodice voluptas capitur: ea turpis atque improba existimatur. Sed enim quæ nimia ex gustu atque tactu est: ea voluptas (sicuti sapientes senserunt) omnium rerum foedissima est. Eosque maxime qui duabus istis beluinis voluptatibus sese dederunt grauissimi vicii vocabulis greci appellant acolalos. id est libidinosos & intemperantes acratas. id est incontinentes. Istæ autem voluptates duæ gustus atque tactus. id est libidines in cibos atque venerem prodigæ: solæ sunt hominibus communes cum bestiis. Et idcirco in pecudum ferorumque animalium numero habetur: quisquis est his ferinis voluptatibus peruiuentus. Ceteræ ex tribus aliis sensibus proficuentes: hominum esse tantum proprie videntur. Verba super hac re Aristotelis philosophi scripsi: ut vel autoritas clari atque indyti viri tam infamibus nos voluptatibus deterreret. Interpretantur autem sic. Cur incontinentes eos appellare solemus qui voluptate contrectandi aut gustandi exuperantur. Nam qui modice re vtuntur veneria & qui luxu delectantur ciborum incontinentes vocamus. Ciborum tamen non eadem ratio est: sed partim linguam: partim gulam sua mouent suauitate. Vnde philoxenus græuis cololum a diis immortalibus sibi dari optabat. At vero qui in videndo audiendo ve modum excedunt: non eodem vocabulo significamus. An quoniam voluptates sensibus his accommodatas communes cum ceteris animalibus habemus. Ergo ut communes spernimus & notamus: solasque omnium aut maxime probro damus. Itaque hominem his deditum reprehendimus & incontinentem intemperantemque appellamus: quod victus a teterimo voluptatum genere ducitur. Sed quoniam sentiendi genera quinque sunt cetera animalia duobus tantum quæ modo diximus voluptatem sibi acquirunt: ceteris vel nichil omnino delectantur: vel paccidēs ita afficiuntur.

Stultarum virginum scaphę seu nauiculę.

Quod enim videt aut olfacit: tantisper gaudet quoad gustus tactus ve
fruiſcat. Cũq; genus id ipſꝫ cupiſcendi expleuit: illorũ quoq; ſuauiſ
deſiit vt nobis ſaſſamēti odor qm̄ indigemus ſuauiſ eſt: vbi ſatiati reple
tiq; ſumus: amplius ſuauiſ non eſt. Roſę autem odor ſemper ſuauiſ eſt
Quis igit̃ habens aliqd humani pudoriſ voluptatibꝫ iſtiſ duabus co
eundi atq; comedendi q̄ ſunt homini cuſ ſue atq; aſino cões gaudeat:
Socrates qd ē dicebat m̄ſoſ hoieſ p̄pterea velle viuere vt ederēt & bibe
rent: ſeſe bibere atq; eē vt viueret. Hippocrates aut̃ diuina vir ſcĩa: De
coitu venereo ita exiſtimabat: partē eē quandā morbi teterrimi quē n̄ri
comitalē dixere. hęc ibi. Sol⁹ ergo hō ſenſibili odore capiſ neq; tã mul
tiſ eſt in odorādo ſicut in ceteriſ ſtultitiã: ſed eo intolerabiliꝫ videt̃: q̄
fere ad ſolā voluptatē odoriferiſ rebus fruimur: cū hiſ carere poſſimus
Peccāt tñ in hoc ſenſu ſicut in ceteriſ duob⁹ modis: aut illicite ſeu illicita
adorādo aut curare vt alii illicite adorēt. Sicut aut̃ in p̄ncipio oñdĩm⁹ p
toplaſti etiā odorādo peccauere. Sūt p̄terea i hac ſtulticiã pſę: indi & nō
nulli romani q̄ neq; ad amicā neq; ad cenā ſine vngueto p̄cedebāt. In
hiſ aut̃ regionib⁹ q̄ veſtib⁹ aut corpori vt alliciāt hoieſ odores varioſ
adhibēt. Quiq; i reb⁹ odoriferiſ voluptatē nimĩā captāt ita vt creaturiſ
frui indecēter atq; illicite videant̃. Tales ſunt impij q̄ dicūt Sap. ii. Veni
te fruamur boniſ q̄ ſūt: & vtamur creatura tanq̄ in iuuētute celeriter vi
no p̄cioſo & vnguētis nos impleam⁹: & nō p̄tereat noſ floſ t̄piſ. Coro
nemꝫ noſ roſiſ añq̄ marceſcāt: nullũ pratuſ ſit qd nō p̄trāſeat luxuriã
n̄ra & cetera. Imōi fatuoſ & fatuaſ aduocat nauarcha hoc celeuſmate.

Celeuſma olfactioniſ fatuæ.

Accelerate viri: ſuaui dum ſp̄rituſ aura
Vos inuitat agroſ viſere odoriferoſ
In quibꝫ ambroſię redolentia naſcitur omniſ
Melliſtuuſq; liquor nectariuſq; fluĩt
Quicquid ab aſſyriiſ: & nigriſ quicquid ab indiſ
Veſtat ad auguſtaſ pharmacopola domoſ

Stultarū virginū scaphæ seu nauiculæ
Cinnoma quod spirant: quod olet cinireia myrrha
Et quod odor arabs: coriciūq3 crocum:
Succina quod fragrant manibus tractata: quod omne
Vnguentum: & fracto fusa falerna cado:
Balsama quod spirant: redolent quod florea rura
Quod citrum & violę purpureęq3 rosę
Hoc ager hic nullo producit sponte ferente
Hocq3 aduentantes indigetq3 beat.
Ergo citi no stram mortales scandite nauem:
Hoc vento optata cras poriemur humo.
Scapha gustationis stultæ.

Stulrarū virginū scaphæ seu nauiculæ

Degustu iam ex Aulo gelio audiuius q̄ est magis corporalis
q̄ cæteri iam dicti sensus immo etiam magis necessarius ad con
seruationem naturæ: nullum enim animal gustu ac tactu care
re potest: aliter enim faciliter incurreret aut nutrimentum nociuum aut
obiectum læsuum. **V**niuersalis est ergo in animantibus gustus: multo
q̄ omnium vberima eius stulticia. Ideo q̄ tota philosophia sobrieta
tem prædicat. hinc illud tritum & vulgare sed non contemnendum di
ctum. Indulgere gulæ noli: quæ ventris amica est/ quia vt dicitur a diuo
Hieronymo. Venter mero estuans facile despumat in libidine: vicina
enim sunt ventris & libidinis mēbra. **H**inc est illud lepidum epigramma
quod **V**irgilianus dicitur. Nec veneris nec tu vini capieris amore. **V**no
namq̄ modo vina venusq̄ nocent. Quod in sequenti scapha latius de
clarabimus. **H**inc etiam illud **E**zechie. xvi. Ecce hæc fuit iniquitas sodo
me sororis tuæ superbia. saturitas panis & abundantia: & odum ipsius
& filiarum eius. Ad hanc igitur scapham pertinent innumerabiles.
Primo protoplasti in gustu pomi vetiti. **S**ecundo **L**oth ebrius effectus
Tertio filii israel in deserto ne manna quidem contenti. **Q**uarto vt cete
rorum mentionem præteream: omnes qui in voluptate carnis summū
bonum posuerunt vtpote quorum deus est venter eorum: qui ab epi
curi dogmate originem traxisse dicuntur: cum tamen ipse epicurus fue
rit egregius paupertatis frugalitatisq̄ amator holusculis contentus. nā
vt testatur **A**ulus gelius. Voluptatem quam summum bonum dixit dif
finiuit corporis constantem habitum. **V**nde **S**eneca in epistolis post il
lud laudabile epicuri verbum. Si vis pytoleam diuitem facere non pe
cuniæ adiiciendum: sed cupiditatibus detrahendum est. **P**robo inquit:
& libentius epicuri egregia dicta commemoro: vt isti qui ad illa confu
gient spe mala inducti: qui velamentum ipsorum suorum vitiorum ha
bituros se existimant: probent quocunq̄ ierint honeste esse viuendum
Cum audierint ista: audient istic hortulos: & inscriptum hortulis. **H**os
pes hic bene manebis: hic summum bonum voluptas est. **P**aratus erit
istius domicili custos: hospitalis: humanus: & te polenta excipiet/ &
aquam quoq̄ large ministrabit/ & dicet. Ec quid bene acceptus es?

Scapha gustationis fatuę ad nauez stultiferam peruehens.

Non irritant inquit isti hortuli famem: sed extinguunt. nec maiorem ipsi
portionibus sitim faciunt: sed naturali & gratuito remedio sedant. In
hac voluptate consenui. de hiis tecum desideriis loquor: quę consolatio-
nem non recipiunt: quibus dandum est aliquid ut deficiant. **N**am de
illis extraordinariis quę licet differre: licet castigare & opprimere: hoc
vnum comonefaciam. **I**sta voluptas naturalis est non necessaria: huic
nichil debes. **S**i quid impendis voluntarium est. **V**enter precepta non
audit: poscit: appellat: non est molestus creditor: paruo dimittitur & ma-
das illi quod debes non quod potes. **H**ec de illo seneca. **E**x quibus con-
stat ipsum sobrietatem amasse & precepisse: eius tamen sequaces volu-
ptatem corporis secuti sunt. **V**nde ut iam vidimus in superiori scapha
philoxenus collum gruis a diis immortalibus sibi dari exoprauit / quo
diuturnior esset ingurgitandi voluptas. **H**oratius etiam in epistolis at-
testatur epicureos se molliter curare dicens de se. **M**e pinguez & nitidum
bene curata cute vises: **Q**uum ridere voles epicuri de grege porcum.
Sunt autem modo infiniti pene eius generis porci: qui nihil somniant: ni-
hil vigilant preter lauticias: quomodo obsonia parare faciant: quibus
appetitur excitent: quorum insatiabilis gula. vnde Iuuenalis. **Q**uanta
est gula quę sibi toros ponit apros animal propter conuiuia natum. **N**e-
que vero tantummodo diuites in hac scapha sunt: sed plurimi pauperum
qui quod sex diebus operando sudore multo conquissuerint: septimo
absument. **Q**ui etiam sunt qui ut dicit Iuuenalis: vna comedunt patri-
monia mensa. **H**os autem omnes vocat stulta gustatio hoc celestimate
fere beroaldino dicens

Celestima gustationis fatuę.

Pigra gulę proceres: o sardanapalica proles:

Corpora de somno iam releuare decet.

Ecce vocant molles regna ad letissima venti

In quibus irritant fercula mille gulam.

Lucilli cęnas sileat patinasque vitelli

Nec non antoni prandia prisca fides.

Stultę gustationis scapha.

Fercula pontificum nemo: aut epulas saliorum

Iactet: & albanas cęsariasq; dapes.

Iam patina ęsopi cedat: iam luxus apici

Et tholomeorum prodiga luxuries.

Iam sua campani taceant conuiuia: pœnus

Quę sensit pœnis pernicioſa ſuis.

Nec medi iactent reges: ſiculiq; tyranni

Vana quęſitos ambitione cibos.

Omnia iam cedant conuiuia: prandia: cœnę:

Quę celebrant vates: ſamaq; cantat anus.

Fercula ſunt regum: ſunt hici entacula diuum

Hic ſapiunt neętar pocula & ambroſiam

Hic nitiſſima: hic dubia eſt: hic eſt lautiſſima cęna

Omnibus abſq; vilo parta labore gulis.

Iuppiter huic epulo ſi forte vocatus aſſet:

Diceret: in cęlis talia non habeo.

Ergo quid aſtatis ſtupidi: penetrare phafelum

Ecce aderunt horis regna beata tribus.

Sequitur ſcapha contaętionis fatuę.

e ſi

Quintus & ultimus sensuum est tactus: omnibus animalib⁹ cōmunis & per omnia fere membra diffusus: qui tanto periculosior est quanto maior in eo voluptas. Extrema enī linea amoris in eo cōfirmatur. Sunt autem secūdum donatum quinq; lineę amoris: quę hoc versiculo continentur. **V**isus colloquiū conuictus basia factum. **P**rima igitur linea amare est visu cōnuere: arridere: petos oculos iniicere & tacite consentire quę multis sine reliquis datur. **S**ecunda facta potestate & inuenta opportunitate: colloqui: polliceri: blandiri: desideria animi aperire. **T**ertia: comessare compotare: & in secreto conuicere. **Q**uarta quę oritur ex talibus: est basia & lasciuia oscula dare. **Q**uinta est coire. In prima potissimū peccat visus. In secūda auditus. In tertia gustus. In quarta olfactus. In qnta tactus. Sunt ergo cōcatenate huiusmodi sensationes q̄ oēs ad venerem excitāt: & pręcipue q̄ ad gustū spectat crapula: & ebrietas. vñ virgili⁹ in epigrāmate qđ explanare pollicitussū

Stultarū virgīnū scaphæ seu nauiculæ

Nec veneris nec tu vini capieris amore

Vno namq; modo vina venusq; nocent.

Vt venus eneruat vires: sic copia vini

Et tentat gressus debilitatq; pedes.

Multos cecus amor cogit secreta fateri

Archanum demens detegit ebrietas.

Bellum sepe petit ferus exitiale cupido

Sepe manus iridem bacchus ad arma vocat.

Perdidit horrendo troiam venus improba bello

Et lapythas bello perdis iacche graui.

Deniq; cum mentes hominum furiarit vterq;

Et pudor & probitas & metus omnis abest.

Compedibus venerem vinculis constringe lyeum

Nete muneribus ledat vterq; suis.

Vina situm sedant: natis venus alma creandis

Seruit: finem horum transiluisse nocet.

Hec ille. Quibus innuit
veneris & vini vtilem immo necessarium esse vsuz vini ad restrictionez
sitis: & veneris ad propagationem prolis: sed vtriusq; abusū esse in mul
tis nocuum & magnę discordię ac cedis causam. **N**am troianū bellum
propter venerem quę suauit helenam rapī ortuz est: & troia destructa:
& lapythę populi thessalię ebrii effecti a centauris interfecti sunt: cetera
notiora puto q̃ quę declaranda sint. **N**eq; opus est vt multis verbis ex
plicem: quantus fuerit & sit veneris abusus & quanta illiciti contactus
stulticia cum vix aliud aut legas aut videas. **I**n hac scapha sunt filii dei q̃
cū filiabus hoīm peccauerūt: filii israel q̃ ad filias moabitaruz se ptulerūt
David: filii eius. **S**odomitę & v. cini eorū **Q**uinadeo si oīa corpora hoc
sensu polluta in nauim vnā congregentur nō est tam vastū mare vt ea

ciii

Scapha contactiōnis fatuꝝ ad nauez stultiferam peruehens.

recipiat. hi c sunt qui susannam lucretiam & mille alias violare voluerūt
& vt plinius dicit innumerabilibus modis/ & per singula membra hoc
sensu peccamus. Quinadeo ipse Plinius libro. x. capite. lxxii. sic ait. Cæte
ris satietas in coitu: homini pene nulla. Messalina claudii cæsaris cōiunx
regalem existimans palmam elegit in id certamen nobilissimam e prosti
tutis ancillam mercenarię stipis: eamq; die ac nocte superauit quinto ac
vigesimo concubitu. De qua Iuuenalis satyra sexta. Lassata viris nondū
satiata recessit: quia ergo tantus est libidinis impetus in homine: finxe
runt poetę etiā deorum adulteria: & secundū Iuuenalē prima pecca
ta fuerunt luxurię. Dicit em̄ eadem satyra. Viderunt primos argentea se
cula mœchos. Audiamus ergo sed non sequamur sequens celeusma.

● Celeusma stultę contactiōnis.

● Mollis adesto cohors: veneris gratissima cura

Idalios lucos templaq; viso paphi

Alma venus teneram dabit illic cuiq; puellam

At q; aduentanti basia melliflua.

● Qualia lasciuo dedit oscula sepe tonanti

Dardanius phrygia raptus ab arce puer.

● Qualia formosę veneri formosus adonis

Qualia pastori tyndaris iliaco

● Qualia tēnarides tribuit puer oscula phœbo

Amphitriōide qualia pulcher hylas

● Qualia purpureę quę conspicit omnia lunę

Latinitus in somnis contulit endimion

● Talia mille viris roseis dabit oscula labris

Cypria: virginibus mille cupido dabit.

Peroratio.

Post quę: dulcis erit placidissima linea amoris

Continuata modis insatiabilibus.

Ergo vocata meam petito mea cura phaselum

Quinq; etenim horis cypria regna dabo.

Idoci Badii Ascensu a stultifera nauis ad quam
per carnis illecebras appellimur auocatio.

Acile cuius promptumq; est stultarum sensationū illecebras
verbis (vt satyricus inqt) herculis inuadere: inq; turpes mores
lucius despuere: ac voluptatem beluinam detestari: quippe q̃
nihil honore dignum habent: sed nescio quę sit huius pestis inescatio: q̃
etiam detestantes in fraudem illicere illectosq; irretire solet. Proinde con
duxerit atq; vtile fuerit forsan etia; scientes / & (quod potius est) memo
res (habet enim vim suam alieni oris obiurgatio) monuisse vt istis mole
libus corporum palpirationibus atq; impetiginibus / non dico frenu;
quo contineantur aut cohibeantur / cum id difficillimum sit / ponant s;
antidotum quo penitus arceantur: aut rastros quibus eradicentur pe
nitur / iniiciant. Ad quam rem cum difficillima sit duplici vī nobis con
nitendum est diuina videlicet atq; humana. Diuina quidem ea de qua
Iacobus apostolus canonicę epistolę suę ca. i. attestatur quia Omne da
tum optimū & omne donū perfectū / desursum est descendens a p̃e
luminū. abs quo cū satyrico orandū est vt sit mens sana in corpore sano.
Atq; illud dauidicū. Cor mundū crea in me deus: & spiritus rectū inno
ua in viscerib⁹ meis: Libera me de sanguinib⁹ deus de⁹ salutis meę. Et qđ
sacrosancta canit ecclesia. Vre igne s̃c̃t̃i spiritus renes nostros & cor no
strum dñe: vt tibi casto corpore seruiamus & mundo corpore placea
mus. Et sexcenta id genus alia. Sumendū p̃eterea est castitatis. cōtinen
tię. mūdicię tā aīę q̃ corporis. ad hoc omnis honestatis & probitatis ex
emplū a sole iustitię & vīrginei partus ple ch̃risto iesu dño nostro: de
quo vere dicitur: q̃a peccatū nō habuit nec inuentus est dol⁹ in ore eius.

ciii

A Stultorum sensuum scaphis dehortatio.

Humana vero qua visu oblectantium viscosis illectionibus: auditu de mulcentiū penetratiuis irreptionibus: olfactu tentantium attractiuis tē tiginibus: gustu inescantium delicatis liguritionibus: & tactu palpitantium molliculis pruriginibus: ne illaqueamur neue rumpamur obicem ponemus. is autem precipuus est ocii & cessationis euitatio: labor/cura/sollicitudo/parsimonia/sobrietas/vestitus simplicitas citra immundiciam: atq3 id genus alia quę iuuenalis satyra. vi. docet luxurię ex pultricia & castitatis conseruatua his verbis.

Prestabat castas humilis fortuna latinas

Quondam nec vitiiis contingi parua sinebat

Testa labor: somniq3 breues/ & vellere tusco

Vexate/ dureq3 manus/ ac proximus vrbī

Hannibal: & stantes collina in turre mariti.

Nunc patimur longę pacis mala: seuior armis

Luxuria incubuit: victumq3 vlciscitur orbem.

Nullum crimen abest: facinusq3 libidinis/ ex quo

Paupertas romana perit. **H**ec ille. Ad quę q̃ plurima & sacrarum & ethnicarum litterarum testimonia accedere possent: inq3 voluptatum detestationem illud horatianū. **S**perne voluptatum nocet empti dolore voluptas. **N**ulla enim est carnalium voluptatum quam non & misera indigentia precesserit: & amara poenitentia sequatur. **N**ulla siquide3 est in cibis voluptas nisi famēti qui nisi mensuram seruauerit & se oppleuerit presentes poenas dabit inflationibus & futuras multis egritudinibus: quę res de coitu quoq3 post quę omnis anima contristatur: deq3 ceteris sensationum importunis aut nimis effectibus declarari posset: sed ne in manifestis laborem: & vt nostris versiculis opusculum claudā hos habeto.

Stultarū virgīnū scaphæ seu nauiculæ

Iodoci Badii Ascensii a voluptatum illecebris stultorumq;
sensuum oblectamentis dehortatio.

Dilecti mortales egri/ quibus anxīa cordi est
Vita/ sedetq; malis multis innixa voluptas

Q; subito & furtim veniat noua regna petendi

Inesperata dies: qua cogimur ora tueri

Iudicis horrendi/ mentis condigna daturi

Premia pro factis: abs quo nec prouocat vllus

Nec semel appensq; mutare examina libræ

Aut differre valet: siquidem tunc clausa merendi

Peccandi; via est & stat sententia semper.

Heu fatuas linguas/ dementia pectora/ stultas

Delirasq; manus: quæ propter pauca caduci

Tentamenta boni/ cælestem perditis aulam

Aeternoq; bono præfertis dulciavitq;

O curuq; in terras animæ: & cælestium inanes

Quid iuuat illecebris mentes inuoluere carnis

Quid fugitiua iuuant fallacis gaudia sensus

Quid fucatus honos/ quid adultera forma: quid auro

Intertexta chlamys: quid cyclas choa/ quid aule

Conditio attalicæ: quid veri vera propinat

Forma boni: formosa venus: venerisq; sodales

Ah fluxa incautas captant dulcedine mentes.

Quid citharæ crepitus: quid mollis risus/ & oris

A Stultorum sensuum scaphis dehortatio.

Carmína lascíui/quíd verba salesq; iuuabunt
Quí strepitu horrífico sub tartara díra trahentur?
Quíd iuuat vnguenti precíosi spírítus illum
Cuíus tetra putrí commíssa cadauera terre
Ad graue sulphureí miserunt vírus auerní:
Ah nunq̃ redituram ánám nec odore iuuandam?
Quíd gula dulce parit:quę mentem effoemínat/atq;
Corporis eneruat víres/& ventris obesi
Dírum pondus habet:quíd tantale/quíd reprobate
Díues ín inferno/mensarum glória prodest?
Ah míser a labris fugíentia flumína captas
Tantale/tu guttam non exorauerís vnq̃
Dulcis aque precibus lachrymísq; o lurco prophanís
Quíd pecuína lues/tactus prurigo nefandí
Quíd veneris plausus/lascíua quíd oscula profunt
Quos eterna premunt díris tormenta flagellís
Quosq; cremat iugís flammís crepítantibus ígnís:
Ah nímís íd verum est non posse ad gaudía quemq̃
Per íocunda vehí. strícta est quę ducít ad aulam
Semíta cēlestem:quo nos perducere cunctos
Dignetur:proprio quí callem sanguíne prímus
Imbuít:& regní patefecít clausa paterní
Atria:prēsancta natus de vírgíne chrístus

Amen.

Fínis.

Peroratio.

Hæc sunt q̄ ad nauim stultiferā accedere posse putauī: q̄q̄ subito calore ex variis collegi: ne forte q̄s furti accuset: si aliorū fragmenta hic cōpererit. Nullū enī est dictū quod non dictū prius. Præterea hæc ea intentione p̄scripsi: vt in vernaculā gallis linguā verteretur: si tñ sub hac quoq̄ forma imprimēda putabis nō dāna uero sententiā tuā. Angelberte optime: verū opta uero vt ad limāz nostrā remittant̄ vt castigatiora emitti possent: verū q̄a tibi deditū hoc q̄cquid est muneris: vtcūq̄ feceris subscripsero **Vale.** Ex lugduno āno. **M.**cccc.xcviij. q̄rto id̄ septēbris.

Impressit vti primum exciderat: Thielmannus keruer
Anno hoc iubileo ad. xii. kalendas martias.

